

Наталія БОРОВИК,
викладачка
Державний навчальний заклад
«Лісоводський професійний аграрний ліцей»

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ В ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Сьогодні ринок праці в Україні, в тому числі на Хмельниччині характеризується неоднорідністю структури, що зумовленими регіональними відмінностями виробничих, демографічних, міграційних, соціальних та інших факторів. В окремих регіонах країни спостерігається суттєве погіршення ситуації на регіональних ринках праці, що проявляється у недосконалому механізмі саморегулювання, збільшенні кількості безробітних, тривалості безробіття, відтоці трудових ресурсів.

Ринок праці займає одне з центральних місць в системі ринкових відносин. Він є таким собі індикатором стану економіки. Сталий економічний розвиток характеризується рівновагою попиту та пропозиції на ринку праці. В умовах економічної нестабільності спостерігається різке порушення пропорцій попиту та пропозиції робочої сили. Коли співвідношення попиту і пропозиції робочої сили змінюється залежно від співвідношення і фактичної оплати праці, то цю залежність доцільно враховувати, приймаючи управлінські рішення щодо регулювання зайнятості. Характер трудової діяльності працівників та рівень оплати їхньої праці визначає їх соціальне самопочуття. Необхідно відмітити, що ефективність функціонування ринку праці визначається не лише відповідністю попиту та пропозиції або подолання безробіття. Щоб оцінити ефективність ринку праці, необхідно враховувати досить широкий спектр факторів: економічних, політичних, соціальних тощо. Таке явище, як безробіття обумовлено великою низкою причин і має багато форм, які не дозволяють розглядати рівень безробіття як єдиний і універсальний.

Тому, ефективне функціонування ринку праці як соціально-економічної системи неможливе також і без розв'язання протиріч, що йому притаманні. Попит і пропозиція робочої сили, заробітна плата та їх взаємозв'язок постійно знаходяться в центрі уваги вітчизняних та зарубіжних учених. Досліджували ці проблеми Д. Богиня, І. Бондар, О. Грішнова, Т. Заяць, А. Колот, В. Приймак, М. Шаленко, В. Шамота та ін.

Наприклад, В. Приймак займався дослідженнями впливу заробітної плати на регіональні ринки праці в Україні. Д. Богиня, В. Шамота розглядають соціально-економічні механізми регулювання ринку праці та заробітної плати. Деякі вчені вивчають ринкові, договірні і державні механізми регулювання впливу доходів та заробітної плати на зайнятість населення, також проводиться аналіз тиску на ринок праці, зокрема з боку тих працівників, заробітна плата яких є досить малою і не влаштовує їх.

Отже, протягом останнього десятиріччя вітчизняними вченими досягнуто значних успіхів у розробці теоретичних основ ринку праці. Як вже відзначалося, відносини ринку праці пов'язані з наймом і пропозицією робочої сили, тобто з її купівлею і продажем. Відносини на ринку праці, які визначають взаємодію його суб'єктів, формуються у процесі обміну в формі найму робочої сили. Через конкуренцію, ринок праці забезпечує більш ефективне поєднання факторів виробництва, що призводить до кращих результатів за менших витрат на трудові ресурси. Тому ринок праці забезпечує розподіл і перерозподіл робочої сили відповідно до структури суспільного виробництва, зміни співвідношення між попитом на послуги праці та пропозицією робочої сили. Необхідно також відмітити, що економічна криза в народному господарстві України відрізняється високими темпами падіння валового внутрішнього продукту і національного доходу.

Загальноекономічна криза промислових підприємств характеризується деформованою структурою виробництва, високим рівнем зносу обладнання тощо. Сучасний стан розвитку економіки характеризується трансформаційними процесами. І ці процеси не можуть мати позитивний результат без виходу на

якісно новий рівень конкурентоспроможності робочої сили. Слід відзначити, що в державі відсутній комплексний підхід до потреб кадрового забезпечення виробництва як на загальнодержавному, так і регіональному рівнях. Це пояснюється тим, що структура національного ринку праці формується в умовах регіональної диференціації розвитку економіки держави. А це суттєво впливає на розбіжності попиту і пропозиції робочої сили, зокрема за професійно-кваліфікаційними ознаками. Слід зазначити, що ефективність праці працівників залежить, в першу чергу від рівня оплати праці, але в останні роки відбувається знецінення праці. Різко знизилась і частка зарплати у витратах підприємств. Заробітна плата більшості працюючих не виконує ні відтворювальної, ні стимулюючої функції. Тому адекватність оплати праці є єдиним із найважливіших соціально-економічних показників та вирішальним фактором зростання продуктивності праці.

У січні 2021 року послугами Хмельницької обласної служби зайнятості скористалися 34,2 тис. громадян, з яких 20,2 тис. мали статус безробітного.

Кількість осіб, працевлаштованих за сприянням обласної служби зайнятості становила 743 осіб, в тому числі 469 осіб зареєстрованих безробітних. Крім того, 157 осіб було залучено до громадських та інших робіт тимчасового характеру.

З початку року 882 роботодавця поінформували службу зайнятості про потребу у кваліфікованих працівниках в області.

У січні 2021 року в базі даних Хмельницької обласної служби зайнятості налічувалось 2,8 тис. вакансій. Середній розмір оплати праці становив 7213,7 грн.

Майже 60 % вакансій, наданих в службу зайнятості, припадає на робітничі професії. Стійким попитом продовжують користуватися професії сфери торгівлі та послуг, переробної промисловості, транспорту. Затребувані менеджери (управителі) в усіх сферах економічної діяльності, бухгалтери, економісти та інженери з досвідом роботи, середній медичний персонал. Крім

того, існує потреба в робітниках найпростіших професій – підсобні робітники, прибиральники, двірники, вантажники та інші.

Завдяки співпраці між роботодавцями та службою зайнятості 24 % вакансій було укомплектовано.

З метою забезпечення професійно-кваліфікаційного рівня шукачів роботи вимогам роботодавців, за направленням центрів зайнятості 170 осіб проходили професійне навчання.

Послугами центрів зайнятості області скористалося 793 демобілізованих військовослужбовців – учасників антитерористичної операції, які набули статус безробітного. Також на обліку перебувало 62 безробітних з числа вимушено переміщених з тимчасово окупованої території України та районів проведення АТО.

Кількість зареєстрованих безробітних, станом на 1 лютого 2021 року, становила 18,5 тис. осіб, в тому числі 461 військовослужбовець – учасник АТО (ООС), 56 осіб з числа внутрішньо переміщених. Серед безробітних 55,2% складали жінки, 32,9 % – молодь віком до 35 років, 12,2 % – особи, які мають додаткові гарантії щодо сприяння у працевлаштуванні, 55,2 % зареєстрованих безробітних були сільськими мешканцями. Отримували допомогу по безробіттю 16,6 тис. осіб. Актуальними були 1,3 тис. вакансій, на одну вакансію претендували 14 безробітних.

У січні-вересні 2021 року послугами Хмельницької обласної служби зайнятості скористалися 53,7 тис. безробітних громадян, з яких 34,1 тис. мали статус безробітного.

Майже 5 тисяч роботодавців поінформували про потребу у кваліфікованих працівниках в області. У базі даних Хмельницької обласної служби зайнятості налічувалось 23,1 тис. вакансій. Середній розмір оплати праці становив 7350,1 грн.

Сьогодні на одну вакансію в середньому претендує 4 безробітних. Не вистачає кваліфікованих робітничих кадрів, майже 62 % вакансій припадають

на професії зі сфери торгівлі та послуг, сільського господарства, переробної промисловості, транспорту тощо.

За 9 місяців 2021 року:

- за сприяння обласної служби зайнятості працевлаштовано 15,5 тис. осіб, в тому числі 10,8 тис. зареєстрованих безробітних;
- професійне навчання проходили 2,9 тис. осіб;
- видано 9 ваучерів для підвищення конкурентоспроможності особам старше 45 років;
- до громадських та інших робіт тимчасового характеру було залучено 2,3 тис. осіб;
- одноразову допомогу по безробіттю на відкриття підприємницької діяльності отримали 12 осіб;
- на нові робочі місця працевлаштовано 100 безробітних з компенсацією єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування 61 роботодавцю.

Станом на 1 жовтня 2021 року кількість зареєстрованих безробітних становила 10,4 тис. осіб. Серед безробітних 59,1 % склали жінки, 26,8 % – молодь віком до 35 років, 27,4 % – особи, які мають додаткові гарантії щодо сприяння у працевлаштуванні, 47,5 % – мешканці сільської місцевості.

Таким чином, проблеми та перспективи розвитку ефективного ринку праці – це комплексна проблема, вирішення якої залежить від державного регулювання цих складних процесів. І насамкінець, національний ринок праці залежить від професійно-кваліфікованого складу робочої сили, наявності відповідних продуктивних робочих місць з оплатою праці, яка відповідає б кваліфікаційному рівню працюючих, системи підготовки та перепідготовки робітничих кадрів і державного регулювання цих процесів, тому що у постіндустріальному світі головним ресурсом розвитку ефективного ринку праці виступають знання і навчальна активність людини перестає бути окремим видом діяльності та перетворюється на невід'ємну складову способу життя як такого. Конкретним механізмом в сучасному житті є безперервна освіта. Та на

жаль, попри світові тенденції, інвестиції в освіту для українців перестали бути перспективними. Незалежна Україна так і не має власної концепції середньої та вищої освіти: залишивши радянські стандарти, європейські перейняли лише поверхнево, без належного переосмислення європейської практики.

Список використаних джерел

1. Україна – 2015. Національна стратегія розвитку / Громадсько-політичне об'єднання Український форум. К., 2008.
2. Гринькова В. М., Самійленко В. В. Ринок праці: теоретико-методологічні засади та напрямки розвитку: монографія. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007.

Світлана ВАСИЛЬЧАК,

д-р. екон. наук, професор кафедри економіки
та цифрового бізнесу ННІІ

Державного університету економіки і технологій
м. Кривий Ріг

Нонна КОВАЛЬ,

канд. екон. наук, доцент кафедри економіки,

підприємництва, торгівлі та біржової діяльності ННІБіФ
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,

м. Кам'янець-Подільський

Вікторія САЛЬНІКОВА,

здобувач ОС «Бакалавр», спеціальності «Економіка»

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,

м. Кам'янець-Подільський

СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ ЯК ФІНАНСОВОГО ІНСТРУМЕНТУ АКТИВІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Біржова торгівля є універсальним механізмом ринкової організації, масштабом використання якого можна вимірювати стан розвитку економіки